

Előfizetési díj.

Vidékekre postán vagy helyben házhoz hordva:	
Egész évre	12 frt.
Félévre	6 „
Negyedévre	3 „
Egy óra helyben	1 „
Vidékről egy hónapra előfizetést nem fogadjunk el.	

Egyes szám ára 5 kr.

Megjelenik minden nap, az ünnepeket követő napok kivételével.

Szerkesztői szállítás:

Belkirály-utca szeglet trencsin-vár 7. szám hová a lap szel-lemi részét illető közlemények czimzendők.

Az értékesb cikkek díjaztatnak.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések küldendők.

Hirdetési díjak:

Ötször hasábozott garmond sor vagy anna-tere 6 kr. Bélyegdíj minden hirdetés után 30kr. Nagyobb és gyakori hirdetéseknek külön kedvezményt is nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:

Bécsben: Oppelik Alajos (Wollzeile 22). Haase Wien Wallfischgasse Nr. 10.

Nyitlertéri cikkek

garmond sora után 25 kr. fizetendő

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések küldendők.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

„KELET”

politikai és közgazd. napilap
1874. második fél évi folyamára.

„KELET” előfizetési ára:

Egy évre	12 frt
Félévre	6 frt.
Negyedévre	3 frt.
Egy óra	1 frt.
Egyes szám ára	5 kr.

A lap szétküldésénél előforduló zavar kiküldése tekintetéből vidékről 1 hónapra előfizetést nem fogadjunk el.

Az előfizetési pénzek, legcélszerűbben postai utalvánnyal kiadó Stein János könyvkereskedésébe küldendők.

Nyolcz egyszerre beküldött előfizetés után tiszteletpéldánnyal szolgálunk.

A „KELET” kiadóhivatala.

A kölcsön.

Budapest, október 5.

(A). Az új kölcsön ügyébe megindított tárgyalások aránylag rövid idő alatt teljesen befejeztettek és az 153 millióos kölcsön második felének kötvényei már október hatodik s következő napjain közaláírásra bocsáttattak Európa legelső pénzpiacain. Az árfolyam, melyet a kormány kap 90%, míg az illető bankkonsortium 89 1/2%-on adja a kötvényeket a közönségnek. Látszólag tehát a konsortium kedvezőbbet kap a kötvényekért, mint a mennyit ő fizet érteük; de ez látszólag van így, tényleg a bankárok a kibocsátásnál sem szenvednek rövidséget. Egészen vége a 153 millióos kölcsön második fele jóval kedvezőbbben helyeztetik el, mint az első, az ország egy egész perccel olcsóbban kap ma pénzt, mint a múltkor. Míg az utolsó kölcsön összesen 10%-nál többbe került, a mostani csak 9%-be kerül s ennyiben az eredmény aránylag kedvezőnek mondható.

Másrészt azonban a mostani kölcsön egy tekintetben ép oly terhes, mint a minő előde volt. E kölcsön is csak öt évi időre kötött: azon idő letelte után tehát ismét az új hitelművelet vagy más, mindenesetre nem könnyű, mert igen nagy pénzoperációra kell gondolnunk, melynek segítségével a kölcsön törleszhető lesz. Épen ezen rövid lejáratú határidő az, mely a 153 millióos kölcsönt oly terhelessé teszi s a magyar hitel iránt a külföldön mutatkozó kevés bizalmat föltünteti. Ghyez mindenképpen oda törekedett, hogy a Rothschild-konsortiumot az állandó kölcsön eszméjének megnyerje a csak öt évre szóló kincstári jegyek helyett. A bankárok azonban ez eszmét elfogadhatatlannak mondták, azon okból, mert nézetük szerint a magyar államhitel még sokkal gyengébb alapon áll, semhogy egy állandó kölcsön elhelyezését tulságos áldozatok nélkül remélni lehetne. Ők szívesen segítékeztet nyújtanak Magyarország pénzügyi háztartásának rendezéséhez s e célra már előbb harmincz millió előleget adtak Ghyeznek, most pedig az utolsónál kedvezőbb feltételek közl gondoskodnak a kötvények elhelyezéséről; végleges kölcsönt azonban nem kthetnek, mert azt a pénzvilág igen rosszul fogná fogadni.

Bizonyos tekintetben az érvelésnek meg van a maga jogosultsága. Igaz, hogy a bankárok első sorban csak saját egyéni érdekeiket védik s már ma biztosítják magoknak az öt év múlva szükségessé váló új kölcsönműveleti üzletet, de az is tagadhatatlan, hogy az ország közhitele, a külföldön nem jó hírből áll s hogy mindaddig, míg évről évre az érési deficitek örvénye előtt állunk, hitelünk javulni nem is fog. Ez új kölcsönnek épen az a célja, hogy előteremtse azon pénzbeli eszközöket, melyek államháztartásunk reorganizációjához megkívánatnak. Ma már gondoskodva van a folyó és a jövő évi deficit fedezéséről. Most arról kell gondolkoznunk, hogy az aztán következő években deficit többé ne legyen s az államkiadásai és bevételei közt visszajárjon amaz egyensúly, mely nélkül rendszeres gazdálkodás nem képzelhető. Ha az új kölcsön segítségével képesek leszünk e célt elérni, akkor 9%-ja dacára sem lesz az drága, mert üdvösen, hasznosan

nagy célra értékesítettük azt. Ha ellenben a viszonyok szerencsétlen fordulata vagy országgyűlési pártjaink magatartása az egyensúly helyreállítását ismét elodázza, akkor drága lesz a kölcsön, mert nem productiv helyezzük el. Azért pártjainknak a pénzügyi helyzetből eredő komoly veszélyekkel szemben egyesülőségre kell az államháztartás rendezésére. E lesz a jövő ülésszak első és legfőbb teendője; az idevonatkozó javaslatok leg többjét a kormány már elkészítette. Reformatorius jelentőségöktől s mielőbbi életbe léptetésöktől függ Magyarország pénzügyi s vele politikai önállóságának fentartása.

A vallás Darwin századában.

I.

□ Napjaink legtöbb szenvedélyességével vitatott korkérdései egyikének köztudomás szerint a vallás képezi tárgyát. Más időkben is küzdöttek ugyan e tárgy fölött, de ma a küzdelem nem foly a vallás keretén belül, egyes vitakérdések, hanem magának a vallásnak jogosultsága fölött; nem a vallásnak ezen vagy ama része, hanem a modern világban való tovább létezésének joga forog kérdésben. A múlt század fölvilágosodása óta, a mely minden téren a megszokásról törvényekre, a hagyományokról a dolgoknak észszerű lényegére ment át, a vallás a közszellemmel szemközt többé-kevésbé a szükség-védelem állapotába jutott. A XVIII. század uralkodó irányánál fogva nem volt kedvező a vallásra nézve. „Minden vallásalapító csaló, ez volt nyilvános vagy titkos tan-a a tizenhatszázad századnak.” —ugymond Strauss. A tiszta, józan ész tartá kezei közt azon korszak kormánypálcáját, a mi fölötté megnehezíté a vallásnak megérthetését. „Ezért — folytatja az idéztük iró* — nem keletkezett ama században új vallás, hanem a régi is közel volt a felbomláshoz. Vallás tekintetében azon századok termékenyek, melyekben a képzelet úgy uralkodik, mint a XVIII-ikban az értelem. E század félreismeré a képzeletet, feléd az fölvenni számításába, s ezért félre kelle ismerni a vallást is, melynek atyja a kedély, de anyja a képzelet.” A francia forradalom csak egy gyors és nyílt tettbe foglalá össze azt, mi a század eszméjében rejtett, midőn eltörlé az istenséget, bezárta a templomokat s az ész cultusa által elárulta a század titkát. S hogy jelen század küszöbén is még miként állottak vallás dolgában legalább a műveltebb körök, eléggé mutatja egyebek közt Schleiermacher-nek „a vallás fölötti beszédei”-ben hozzájuk intézett e megszólítása: „Tudom, hogy épen oly kevésé tiszteltek csendes félrevonultságban az istenséget, mint nem látogatjátok elhagyott templomait; hogy izlésteljes lakásaitokban nincsenek más házi isteneitek a bölcsék mondásain s a költők dalain kívül, s hogy az emberiség és haza, művészet és tudomány, kedélyvilágukat annyira betöltö, miszerint az örök élet számára semmi hely nem maradt az iránt a legkisebb érzéssel sem bírtok.”

Később a forradalom hullámai által megrendített, a szabad gondolat örvényeitől megremült szellemek lehetőleg visszaállíták, sőt ujjabb sallangokkal is föléliké a régi vallást, mely biztos, nem ingadozó tekintélyt ígért számukra, azonban a tudás mélyében ezalatt a korszellem egy utakon munkált, melyek még inkább elvezettek a vallás és egyháztól. Ez utak egyike volt a történetbuvárlat, mely a hagyományos vallás lábait alól elvonta az alapot, ismét a kor áramlatába meríté az addig sziklaszilárdaságú „könyvek könyvé”-t, s mythos és célzatos költészetet fedezett fel ott, hol a hit előbb eszathatlan igazságokkal vélt találkozhatni. A másik még nagyobb jelentőségű, a természettudomány, páratlan szorgalommal gyűjté lassanként össze a tények halmazát, építé reájuk következtetéseit s alkotá e módon oly képét a világnak, mely végtelenül különbözik a vallástól. Minden alakulást és létezését a mechanikai szükségesség szempontjából vett vizsgálat alá. Az egymást kereső és kergető atomok vak szükségességgel hozzák szerinte létre a dolgoknak egyetemét s minden érzékfölötti — nevezetessék bár-

*) V. Ö. „Reimarus”-ának 277. s. k. II.

mi néven — ki van zárva a keletkezésük nélküli közreműködésből. Maga az ember is kizárólag vegytani, mechanikai, physical erők összeműködésének képezné eredményét.

— Az ez ősszel Budapesten ülése zendő kilenczedik nemzetközi statisztikai congressus rendező bizottsága tegnapelőtt este Haynald érsek elnökelete alatt előkészítő ülést tartott a kereskedelmi ministeriumban. A „P. L.” jelentése szerint mindenekelőtt Keleti Károly válaszolt a bizottságra váró feladatát s beható indokolással kísérté ama kérdéseket, melyekkel a congressus foglalkozand. Némely kérdés, minő a hivatalos statisztika szervezése, a graphical és geographiai módszer alkalmazása, a népességi és katonai statisztika már a stockholmi állandó bizottság által elvetett. A programmba fölvetett kérdések öt szakosztály között fognak megosztatni. A „theoretikus” szakosztály a statisztikai oktatásnak az iskolákba behozatalával fog foglalkozni. A „népességi” adatokra alakult szakbizottság a halandóság okait társadalmi szempontból és a helyes halandósági tabellák alapjait tárgyalandja. Az „igazságügyi” szakbizottság a büntetésekről és a visszaesésekről szóló statisztika alapján igyekszik további eredményekre jutni. A „mezőgazdasági és erdészeti” szakosztály a mezőgazdaság és erdészet statisztikáját igyekszik tovább kifejtetni, s a mezőgazdaság meteorológiájának kérdése fölött törekszik nagyobb világosságot deríteni.

Az ötödik szakosztály végre a kereskedelemnek és iparnak szolgáló iparstatisztikával és egységes áru csoportosítással s egyúttal a gőzgépek statisztikájával értekezéssel az első gőzgép használatának százéves fordulóját ünnepli meg. Az állandó bizottság által megállapított eme program előterjesztése után Keleti még néhány kérdést ajánl, melyeket a rendező bizottságnak a programhoz kellene csatolni. E kérdések egyike a cholera és syphilis statisztikájára vonatkozik s egy szakbizottságba utasítatik. Annak idején a vasuti statisztika kérdése is szakbizottsághoz fog utasítatni. A Keleti által előterjesztett többi kérdések felett a legközelebbi ülésen hozatik határozat s ez alkalommal több bizottsági tag által a mi országos érdekeinkre vonatkozó kérdések fognak fölvetetni.

— Holnap vasárnap kezdődnek meg a választások a román metropolita-választó congressusra, mely tudvalevőleg e hó 28-ára van egybehíva. Erdély ugyanannyi képviselőt választ, mint Magyarország, de mégis az erdélyi választások eredménye lesz az irányadó, minthogy a metropolita, mint n-szebeni érsek, az erdélyi görögkeleti román híveknek közvetlen feje s a többi egyházkerület képviselőiről a „P. L.” szerint föl nem tehető, hogy az erdélyi képviselőket majorisálják s a nagszebeni egyházkerületre oly főpásztorot oetroyáljanak, a kit az nem akar. Erdélyben pedig, mint nevezett lap-társunknak írják, Popea mellett csak Popasu kárán-sebei lelkesznek van kilátása a megválasztásra s csak ezek tekinthetők komoly jelölteknek.

— Az államrendőrség országos szervezése, egyelőre el fog halasztatni. A belügyministeriumban elkészült ugyan az erre vonatkozó tervezet, mely szerint az új intézmény költségei az eddigi rendészeti kiadásoknál mintegy negyedfél százezer forinttal többet vetnek volna igénybe, de a pénzügyminister finansialis tekintetknél fogva keresztülvitte annak jobb időkre halasztását.

— Az 1875. évi költségvetési javaslat, mely jelenleg a ministertanácsban véglegesen meg lesz állapítandó, a „Pester Correspondenz” szerint a szükségletnek jelentékeny csökkenését mutatja az 1874. évi költségvetéssel szemben. — Névszerint áll ez a közlekedési ügyről, melyben gróf Zichy miniszter megfelelő intézkedések által tetemes megtakarításokat 9.300.000 frt összegben és a fedezetben előirányzott 700.000 frtnyi beveteli keveslet levonásával összesen 8.600.000 frt megtakarítást eszközölt. A szükséglet megszorítása a legfontosabb forgalmi érdekek veszélyeztetése és a már befejezett, vagy még létesítendő költséges beruházások megkároztatása nélkül csak a minister által a szakigazgatásban egész erőlyel és következetességgel keresztülvitt javítások által volt lehetséges; e javítások legfontosabbika a gépgyár igazgatásnak és a magyar királyi államvasutak igazgatóságának most már tökéletesen keresztülvitt különválasztásában áll. Az „ut-

építés” tételben 900.000 frtnyi megtakarítás, a magyar államvaspályák és a gépgyár igazgatóságánál 1.200.000 frtnyi megtakarítás éretett el; a legjelentékeny törles, 6.800.000 frtnyi összegben a rendkívüli szükségletnél eszközöltetett. A rendes szükséglet 1.200.000 frttal kevesebb a tavalyinál, úgy, hogy a ministerium összes szükséglete (az államvaspályákat kizárólag) nyolcz millióval kisebb, mint 1874-ben volt.

BELFÖLD.

Zágon, 1874. sept. 29.

Kedves szerkesztő barátom!

Bécses lapod, mely figyelemmel kíséri — nagyon helyesen — az életrevaló társadalmi mozgalmakat is szíves volt a múlt évben kiváló érdeklődéssel üdvözölni a zágoni községet hasznos és nemes irányu törekvéseiről; meleg rokonszenvvel említé fel közelebbiről a szegények házát, mint Zágon község szép irányu munkásságának egyik nevezetes bizonyosságát.

Viszonyzásul a szivességért és buzdításul egyik legnevezetesebb humanismusi közügy érdekében közlöm — ha szíves lesz lapod hasábjain helyet adni annak — most a szegények háza alapszabályait.

Ezen alapszabályok nagyon egyszerűek s ilyen egyszerű dolog a szegények háza is — de ha mélyére száll le az ember e komoly irányu szent ügynek, látni fogja, hogy nagy és nevezetes keresztényeségi eszmék vannak ezzel összekötve.

Ugyanis — hogy csak röviden rámutassak — a szegényekháza a községben a becsületes munka ösztönét ébreszti — a rend, takarékoság, előretörésvé éretet fejlesztí — a szeretet könyörületesség nemes indulatát ébrentartja, erősíti s mindezek által Krisztus tiszta szellemét, a valódi kereszttyén erkölcsi szabályait megvilágosítja.

En hiszem, hogy Zágon községnek e nagy horderejű lépése gyorsan fog hatni s rövid időn egymásután emelkednek a szegények házai, ezek a — legnagyobb egyszerűségök mellett is — pompás épületei az igazi emberi érzés ébrenlétének.

Ime máris örömmel írhatom, hogy a zágoni szegények háza nem egyedül van Háromszéken; mert K.-Vásárhely város gyorsan ragadta meg a buzdító példát s szegények házát állított.

Isten segítse a derék községetek s állítson melléjük időnkint sok hasonló társat!

Neked pedig kedves szerkesztő barátom adjon az ur hosszú életet s egy kiváló örömet, azt t. i., hogy szerkesztésed alatt éber figyelemmel örködve a társadalmi élet felett is a „Kelet” gyakran hozhassa olvasóinak azt a kedves hirt, hogy nemes irányu munkásság mezején nem alszik — im! most is új lépést tett előre hazánkban a „Kelet”.

Szívesen üdvözöl

levelező barátod.

A zágoni „szegények háza” alapszabályai.

1) Zágonban „szegények háza” állítatik fel a végre, hogy a saját hibájokon kívül keresetképtelenné vált zágoni szegényeknek menhelyül szolgáljon, s ezáltal azok inség és köldülés nyomorától meg legyenek óva.

2) A szegények házát — a helybeli férfiegyület kezdeményezése nyomán — állítja és fentartja a község; még pedig
a) a már most is meglevő ugynevezett szegények pénztárából,
b) egyesek adakozásából eddig gyűlt s ezután is gyűlendő — alapon.

3) A szegények háza áll egy a község alkalmas helyen fekvő, udvarral s kerttel ellátott lakhelyből, a szükséges melléképületekkel.

4) Fölvetetik a szegények házába minden zágoni saját hibáján kívül nyomorúságra jutott s keresetképtelenné lett szegény férfi és nő aemzetiségi és vallásfelekezeti különbség nélkül.

5) A szegények háza ügyét közvetlenül intézi és vezeti a zágoni férfiegyület — eljárásáról, bevételeiről, kiadásairól s egész ügyviteléről évenként egyszer — szükséghez képest többször is — tiszta, pontos, részletes előterjesztést tevén a községnek.

6) Az intézetbe fölveendő szegényeket kiszemeli s felajánlja a helybeli férfi- és nő-egylet, a felvétel elhatározza a községi képvislet.

7) A szegények élelmezési, ruházási s általában fentartási szükségletét fedezi.

a) a szegények háza pénzalapjának évi jövedelme.

